

ЯК ВИЗНАЧИТИ ДІЮ «ЗОЛОТОГО ПРАВИЛА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА»

Тютюнник Ю.М., кандидат економічних наук, доцент

З метою уникнення кризових явищ у виробничо-фінансовій діяльності та для забезпечення стійкого економічного зростання необхідно підвищувати ділову активність підприємства, що мінімізує ризики в умовах економічної нестабільності ринкового середовища і конкуренції.

Ділова активність виявляється у динамічності розвитку підприємства, швидкості обороту його засобів. Критеріями ділової активності є рівень ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємства, стійкість економічного зростання, розширення ринків збуту продукції, ступінь виконання планів за основними показниками господарської діяльності, забезпечення заданих темпів їх зростання.

Дослідження ділової активності проводиться за інформацією фінансової звітності: форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» і форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» [1]. Суб'єкти малого підприємництва для розрахунків використовують Фінансовий звіт (Спрощений фінансовий звіт) у складі форми № 1-м (мс) «Баланс» і форми № 2-м (мс) «Звіт про фінансові результати» [2].

Виокремлюють ділову активність підприємства щодо мобілізації внутрішніх ресурсів економічного зростання та активність у зовнішньому ринковому середовищі. Внутрішня активність виражається у зростанні економічного потенціалу підприємства та підвищенні ефективності його використання. Оцінювання внутрішньої ділової активності здійснюють у кількісному та якісному вимірах. Кількісні параметри ділової активності виражаються динамікою показників ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємства. Наприклад, система показників кількісного вимірювання ділової активності може включати такі складові:

1) динаміка: валюти балансу, власного капіталу, основних засобів, запасів, чисельності працівників, обсягів виробництва продукції (робіт, послуг), обсягів реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), чистого доходу, чистого фінансового результату, реальних інвестицій тощо;

2) ефективність використання ресурсів: фондівіддача основних засобів, матеріаломісткість продукції, продуктивність праці, середня заробітна плата працівників, рентабельність продукції, рентабельність сукупного і власного капіталу, рентабельність реальних інвестицій тощо.

У процесі дослідження проводиться зіставлення темпів зростання чистого прибутку, чистого доходу та величини активів. При цьому показники вихідної інформації визначаються так:

- середньорічна вартість активів – форма № 1 (1-м): (ряд. 1300, гр.3 + ряд. 1300, гр.4) ÷ 2;

- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – форма № 2 (2-м): ряд. 2000;

- чистий прибуток – форма № 2 (2-м): ряд. 2350.

Про підвищення ділової активності підприємства свідчить наступне співвідношення показників динаміки:

$$T_{\text{чп}} > T_{\text{чд}} > T_A > 100 \%, \quad (1)$$

де $T_{\text{чп}}$ – темп зростання (зниження) чистого прибутку;

$T_{\text{чд}}$ – темп зростання (зниження) чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

T_A – темп зростання (зниження) величини активів.

Це співвідношення у практиці фінансового аналізу отримало назву «золотого правила економіки підприємства» та означає такий причинно-наслідковий зв'язок:

1) $T_A > 100 \%$ – економічний потенціал підприємства зростає, тобто розширюються масштаби його діяльності;

2) $T_{\text{чд}} > T_A$ – зростання чистого доходу випереджає зростання величини активів (вкладеного капіталу), що свідчить про підвищення ефективності використання майнових ресурсів підприємства;

3) $T_{\text{чп}} > T_{\text{чд}}$ – чистий прибуток зростає випереджальними темпами порівняно з чистим доходом, що може бути результатом зменшення собівартості продукції або підвищення рівня її рентабельності.

Можливі відхилення від «золотого правила економіки підприємства» не завжди розглядаються як негативні. Наприклад, освоєння нових технологій, технічне переоснащення, реконструкція та модернізація діючих виробничих потужностей можуть супроводжуватися значними капітальними вкладеннями, що зазвичай не дають швидкої вигоди, але в перспективі можуть повністю окупитися. Проте це не свідчить про спад ділової активності підприємства.

Щоб приймати ефективні управлінські рішення та мати можливість впливати на середовище, в якому функціонує підприємство, йому необхідно здійснювати пошук найкращих взаємозв'язків між набором економічних ресурсів і кількістю економічних благ, які створюються за допомогою цих ресурсів. Оцінювання ділової активності, зокрема дії «золотого правила економіки підприємства», – та основа, на якій ґрунтуються раціональні рішення щодо напрямів використання майна.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» / Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р., із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» / Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 39 від 25.02.2000 р. (у редакції наказу Міністерства фінансів України № 25 від 24.01.2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.